

SOTE JA SOSIAALIALA

- Miten parhaiten turvattaisiin vaikuttava tutkimus-, koulutus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (TKKI)?

Anneli Pohjola

Professori emerita Lapin yliopisto

ISO verkostoiltapäivä 1.6.2022

Puoli vuotta H-hetkeen

- Uudet sote-hyvinvointialueet aloittavat 1.1.2023 - ja yta-alueet 2025 (?)
- Muutoksessa sote-palveluiden tulisi hallintorakenteen uudistumisessa *ensisijaisesti parantua ja kehittyä*
- Pito- ja vetovoiman ohella erityisesti *uudistusvoima* (Kauppila)
- Muutos sosiaalihuollon osalta erityisen suuri, kun aiempia alueellisia rakenteita ei ole ollut (paitsi kehitysvammahuolto)
- Sosiaalihuolto kehittynyt *pisteittäisesti ja lakipohjaisesti* palveluala kerrallaan – lasten, nuorten & perheiden palvelut, vammaispalvelut, päihdepalvelut, ikääntyneiden palvelut ym. - *kokonaiskuva jäsentymätön*
- *Paljon kehittämistä* – tutkimustietoon perustuvat palvelut, tutkitut työmenetelmät, tietojohdaminen – vai ”mutu”

Visio = haave parannetusta itsestä

(Pekka Mattila, Aalto-yo 2021)

- Miten sosiaalihuollossa visioidaan parempi itse osana sote-muutosta?
- Vahva asiantuntijasosiaalihuolto terveydenhuollon rinnalla
- Sosiaaliset tekijät ovat usein keskeisiä terveyden määrittäjiä
- Tämä realisoitava, mikäli sotesta halutaan tuloksellista ja taloudellista
 - paljon palveluita tarvitsevien asiakasryhmien tukeminen
 - panostaminen sosiaalisiin tekijöihin on tehokkainta terveyden edistämistä – sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen
- *sosiaalihuollon oltava hyvässä kunnossa, jotta sillä on annettavaa tasavertaisena toimijana terveydenhuollon kanssa*
- Tutkivaan työhön perustuva asiantuntijuus sekä kehittämisen imu

Sosiaalihuolto on ISO

- Sosiaalihuollon työvoimaosuus on 9,5 % työvoimasta (243 000 tt, terveydenhuolto 7,3 % (188 000 tt, SVT 2019)
- Lähes joka kymmenes työllinen Suomessa työssä sosiaalihuollossa
- Sosiaalihuollon kustannusosuus noin 40 % sotesta (6,7 miljardia)
- Kustannusosuus lähes yhtä suuri kuin erikoissairaanhoidon (6,9 miljardia) ja kaksi kertaa suuremmat kuin perusterveydenhuollon kustannukset (3,3 miljardia, vuoden 2018 tilanne/sote HE)
- Sosiaalihuollolla omat tavoitteet ja tehtävät, oma laaja lainsäädäntö
- ISO tiedontuottamisen ja kehittämisen tehtäväkenttä

Sosiaalihuollon kehittäminen vahvasti hallitusohjelmassa

- Sosiaalihuollon kehittämisohjelman laatiminen (ohjelmajohtaja Stm)
- Sosiaalihuollon tutkimusrahoituksen riittävästä tasosta huolehtiminen (valtion tutkimusrahoitus vtr – toteutunut 2020 alkaen, 4 milj. e/v)
- Sosiaalihuollon kehittämisen ja tutkimuksen rakenteiden luominen
- Sosiaalihuollon TKKI-rakenne ei ole edennyt - ”pohdinta siirtynyt aina vain tuonnemmaksi” (Kauppila)
- Avoimena myös sosiaalihuollon osaamisen ja palveluiden porrastaminen – jääkö sosiaalihuolto ainoastaan perustasolle sote-keskuksiin
- Entä erikoisosaamisen ja –palveluiden tarve – yhteensovittaminen erikoissairaanhoidon palveluiden kanssa (erityisen tuen tarpeet?)
- Tarkoitus luoda sote-järjestelmään yhteistyöalueet (yta) – mutta ne ymmärretään toistaiseksi ainoastaan yliopistollisina sairaaloina – onko sosiaalihuollolle sijaa

Sosiaalihuoltoon selkeä TKKI-rakenne

- *Kehittävän toimintakulttuurin rakentaminen ja tutkivan työotteen omaksuminen kehittämisen tueksi*
- *Tietoperustan vahvistaminen akuutti kysymys*
- Tutkimustietoon perustuvat työmenetelmät – puuttuu *näyttöön perustuvien työmenetelmien* tuottamisen järjestelmä (käypä sosiaalityö)
- *Yliopistollinen tutkimuksen, kehittämisen, koulutuksen ja innovaatioiden TKKI-kokoava rakenne* yta-alueille - ja yta-alueen rakenteella alueyksiköt hv-alueilla
- Sosiaalialan osaamiskeskukset uuden rakenteen toiminta-alustana
- Erityisen vaativien palveluiden tietoperusta, uudet palvelukonseptit, koordinaatio ja konsultaatio, sosiaaliasiamiestoiminnan koordinaatio, tutkimustiedon tuottaminen, tutkitut työmenetelmät, koulutusyhteistyö/opinnäytteet & käyt.op.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausumat käytännöiksi! (sote-järjestämislain käsittely 2021)

- 8. Eduskunta edellyttää, että sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta ja niiden rahoitusta koskeva erillislainsäädäntö saatetaan eduskunnan käsittelyyn siten, että se tulee voimaan viimeistään ennen sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen toimeenpanoa.
- 9. Eduskunta edellyttää, että sosiaalihuollon tutkimusrahoituksen taso turvataan ja ***sosiaalihuoltoon luodaan yliopistosairaaloita vastaavan kaltaiset, palvelujen kehittämistä, tutkimusta ja koulutusta tukevat toimintarakenteet.***
- Lausumat ovat sosiaalihuollon kehittämisen tulevia askelmerkkejä ja niiden toteutumiseksi tarvitaan vahva tahto & päätökset

**Selkeät askelmerkit on
annettu – päätöksiä kehiin!**

Vaikutetaan kaikki yhdessä!